

Høgskulen
på Vestlandet

BACHELOROPPGAVE

Rommet i barnehagen – en tilfeldighet
eller et pedagogisk verktøy?

The room in the kindergarten – a
coincidence or an educational tool?

Kandidatnummer: 340

Navn på bachelorprogrammet: BLUBACH

Fakultet: Avdeling for barnehagelærerutdanning

Veileder: Siv Ødemotland

Innleveringsdato: 02.06.20

Antall ord: 8915

Jeg bekrefter at arbeidet er selvstendig utarbeidet, og at referanser/kildehenvisninger til alle kilder som er brukt i arbeidet er oppgitt, jf. Forskrift om studium og eksamen ved Høgskulen på Vestlandet, § 12-1.

Forord

Som fremtidig pedagog i en Reggio Emilia inspirert barnehage har jeg virkelig sett nytten av å jobbe med et slikt prosjekt som dette. Det har åpnet øynene mine til en helt ny verden og jeg gleder meg til å starte som pedagog i august!

Det har til tider vært svært utfordrendes å komme seg videre i oppgaven og det har vært flere utfordringer i form av stengte biblioteker og stengte barnehager. Likevel har jeg kommet meg til veis ende, og det er jeg veldig stolt av.

Jeg vil gjerne takke min veileder, Siv Ødemotland for god støtte og uerstattelig veiledning gjennom hele prosjektet. Dette hadde ikke blitt et ferdig prosjekt uten din hjelp. Tusen takk!

Jeg vil også få takke familie og venner som har heiet på meg gjennom hele prosessen og som har støttet meg gjennom de mer utfordrendes tidene. Tusen takk!

Sammendrag

Fokuset mitt i denne bacheloroppgaven har vært på rommet som den tredje pedagog. Oppgaven er rettet mot pedagoger som jobber på småbarnsavdelinger og om de jobber bevisst med utformingen av veggene i sin avdeling. Etter studieoppholdet til Kina ble dette et tema jeg interesserte meg veldig for, ettersom de kinesiske barnehagene fokuserte veldig på dette. Jeg har i tillegg alltid vært ekstra interessert i arbeid med de yngste barna og ville derfor inkludere dette i min oppgave. Jeg har gjennom kvalitativ metode, intervju og observasjon sett at det, i mitt materiale, at det kan være mindre bevissthet om dette temaet rundt i barnehager. Det kan se ut til at pedagogene trenger mer informasjon og kunnskap om temaet.

Summary

My focus in this bachelor thesis has been in using the room as the third pedagogue. The assignment is aimed at educators who work with the youngest children's departments and whether they work consciously with the design of the walls in their department. After our study trip to China, this became a topic I was very interested in as the Chinese kindergartens focused a lot on this. In addition, I have always been extra interested in working with the youngest children and would therefore include this in my assignment. I have seen through qualitative method, interview and observation that, in my material, there may be less awareness of this topic around kindergartens. It may seem that educators need more information and knowledge about the topic.

Innholdsfortegnelse

Forord	1
Sammendrag	2
Innholdsfortegnelse	3
1. Innledning	4
1.1 Valg av tema	4
1.2 Avgrensning og problemstilling	4
1.3 Begrepsavklaring	5
1.4 Hva står det i rammeplanen om det fysiske miljøet?	6
2. Teoretisk perspektiv	7
2.1 Hvilken rolle spiller rommet?	7
2.2 Det fysiske læringsmiljøet	7
2.3 Visuelt krevende miljøer	8
2.4 Den pedagogiske samlingsstunden	8
2.5 Å se barnet som subjekt	9
2.6 Den nyutdannede barnehagelæreren	10
3. Metode:	11
3.1 Kvalitativ metode	11
3.2 Observasjon	11
3.3 Intervju	12
3.3.1 Intervjuguiden	13
3.3.2 Dokumentering av intervjuet	13
3.4 Etske hensyn	14
3.5 Min forskningsprosess	15
3.6 Min analyseprosess	15
3.7 Metodekritikk	16
4. Presentasjon av resultater	18
4.1 Barnet som subjekt	18
4.2 Den usikre pedagogen	20
5. Diskusjon	22
5.1 Barnet som subjekt	22
5.2 Den usikre pedagogen	24
6. Avslutning	27
7. Litteraturliste	28
Vedlegg 1 – informasjonsskriv	30
Vedlegg 2 – intervjuguide	31

1. Innledning

1.1 Valg av tema

Temaet jeg har valgt er rommet som tredje pedagog. Jeg har observert mange forskjellige barnehager gjennom praksis og jobb og har under besøkene sett hvor utrolig forskjellig barnehager kan se ut, og hvor forskjellig de tar i bruk rommene de har til rådighet. Temaet er valgt på bakgrunn av observasjoner jeg har gjort mens jeg har vært i praksis eller på jobb, men også observasjoner som ble gjort under oppholdet i Kina. Jeg ble veldig oppmerksom på hvor mye tid de kinesiske lærerne, i barnehagene vi besøkte, brukte på å innrede rommene i barnehagen. Jeg fikk også se at det var de ansatte som sto for de fleste dekorasjonene, uten hjelp eller medvirkning fra barna. Jeg ble nysgjerrig på hvordan dette blir gjort i Norge. Barnehagene i Norge ser ut til å ha mye mindre dekorasjoner og det kan virke som at det ikke alltid er så planlagt hvorfor rommene brukes og ser ut som de gjør. Dette har jeg lyst å finne ut mer om.

Temaet er også relevant for videre arbeid etter studiet. Et forskningsprosjekt på temaet rommet som tredje pedagog vil kunne gjøre meg oppmerksom på hvordan barnehager utformer sine rom. Det vil gi meg muligheter til å undersøke og forske på hvorfor barnehagene gjør som de gjør. Gjennom et slikt prosjekt vil jeg kunne tilegne meg nye kunnskaper om temaet som kan hjelpe meg videre i arbeidslivet. I rammeplanen står det at barnehagens fysiske miljø skal være trygt og utfordrende og gi barna allsidige bevegelseserfaringer. Personalet skal utforme det fysiske miljøet slik at alle barn får muligheter til å delta aktivt i lek og andre aktiviteter, og slik at leker og materiell er tilgjengelig for barna (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 16). Jeg ønsker å finne ut av hvordan barnehagene, da spesielt pedagogene som arbeider der, forholder seg til rammeplanens retningslinjer og om det fysiske miljøet i barnehagen de jobber i kan begrunnes faglig. I hovedsak ønsker jeg å finne ut om pedagogene er faglig bevisste i bruken av veggene på avdelingen sin eller om dette heller blir tilfeldig.

1.2 Avgrensning og problemstilling

Å snevre inn en problemstilling innebærer å velge bort noe, det handler om å presisere, avgrense (Bergsland og Jæger, 2018, s.61). I prosessen der man jobber for å avgrense problemstillingen er det mange utfordringer man møter. Det er vanskelig å få til en passelig

innskrenket problemstilling som man likevel kan skrive et forskningsprosjekt ut fra. Det var derfor viktig å tenke nøye over hva jeg ville fokusere på i dette forskningsprosjektet.

De minste i barnehagen har alltid vært et interessefelt for meg. Jeg interesserer meg mye over hvordan ting blir gjort på småbarnsavdelinger og jeg valgte derfor å fokusere på dette i forskningsprosjektet. Fokuset er rettet mot pedagogene som jobber på småbarnsavdelinger. For å snevre inn oppgaven enda mer har jeg valgt å fokusere på hovedrommet på avdelingen. Det er enklere å forholde seg til ett rom i avdelingen, og det gir bedre muligheter til å få en god faglig refleksjon på dette ene rommet.

Rommet som tredje pedagog er i tillegg et vidt begrep som omhandler mye. Det går på all type innredning av rommet. Alt av møbler, leker, arkitektur, veggene osv. Det ble derfor viktig å snevre inn på nøyaktig hva i rommet forskningsprosjektet skulle fokusere på. Problemstillingen ble derfor slik:

Hvordan blir veggene i hovedrommet på en småbarnsavdeling brukt i det pedagogiske arbeidet?

1.3 Begrepsavklaring

Reggio Emilia:

Reggio Emilia er en barnehagefilosofi som stammer fra byen med samme navn i Italia. Mange norske barnehager er inspirert av Reggio Emilia filosofien, både pedagogikken og utbyggingen av barnehagene. Pedagogikken i Reggio Emilia dreier seg i stor grad om respekt for barnet. I Reggio Emilia har man alltid snakket om nødvendigheten av at det er sammenheng mellom organisering og innhold, at det blir tenkt likt (Barsotti, 1998, s. 12). Barnehagene i Reggio Emilia har lang tradisjon for å se rommet som et viktig element i den pedagogiske praksis og har lenge vært en viktig inspirasjonskilde for norske barnehager (Thorbergesen, 2007, s. 10).

Rommet som tredje pedagog:

Begrepet er lånt fra Reggio Emilia-barnehagene. I deres pedagogiske filosofi og forståelse har rommet en sentral betydning som pedagogisk ressurs. Når de fremhever den pedagogiske

betydningen av rommet med dette uttrykket, betyr det at barnehagelærerne tar grep om og utnytter det romlige i pedagogikkens tjeneste (Hansson, 2016, s. 31).

Som arbeidsform kan rommet som den tredje pedagog få mange og gjennomgripende funksjoner i det pedagogiske arbeidet. Rommet blir ikke bare et sted å være og oppholde seg i, med ting og saker som vi kan holde på med, det blir også et innhold (Hansson, 2016, s.32).

Pedagog:

Pedagogisk leder er gitt ansvaret for å iverksette og lede det pedagogiske arbeidet, i tråd med godt faglig skjønn. Den pedagogiske lederen skal veilede og sørge for at barnehageloven og rammeplanen oppfylles gjennom det pedagogiske arbeidet. Den pedagogiske lederen leder arbeidet med planlegging, gjennomføring, dokumentasjon, vurdering og utvikling av arbeidet i barnegruppen eller innenfor de områdene han/hun er satt til å lede (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 15).

Pedagogiske ledere må ha barnehagelærerutdanning, der treårig høyskoleutdanning med videreutdanning i barnehagepedagogikk er likeverdig med barnehagelærerutdanningen (Thoresen, 2015, s. 35). Den pedagogiske lederen har ansvar for å skape et godt samarbeid mellom egen gruppe eller team.

1.4 Hva står det i rammeplanen om det fysiske miljøet?

I rammeplanen(2017) står det at barnehagens fysiske miljø skal være trygt og utfordrende og gi barna allsidige bevegelseserfaringer. Personalet skal utforme det fysiske miljøet slik at alle barn får muligheter til å delta aktivt i lek og andre aktiviteter, og slik at leker og materiell er tilgjengelig for barna. Personalet skal fremme et inkluderende miljø der alle barna kan delta og erfare glede i lek. Organisere rom, tid og lekemateriale for å inspirere til ulike typer lek (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 19).

I rammeplanen(2017) står det også at barnehagen skal ivareta barns rett til medvirkning ved å legge til rette for og oppmuntre til at barna kan få gitt uttrykk for sitt syn på barnehagens daglige virksomhet. Barna skal jevnlig få mulighet til aktiv deltakelse i planleggingen og vurderingen av barnehagens virksomhet. Alle barn skal få erfare å få innflytelse på det som skjer i barnehagen (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 27).

2. Teoretisk perspektiv

2.1 Hvilken rolle spiller rommet?

Anna Barsotti (1998) skriver om hvordan rommet spiller en rolle når barna kommuniserer med hverandre. Barna forandrer på miljøet for at det skal passe deres behov og ønsker. I Reggio Emilia har man alltid tillagt det indre og ytre miljøet stor pedagogisk betydning. Barsotti viser til det indre miljøet som den tredje pedagogen. Forfatteren mener at barn har behov for organiserte situasjoner sammen med voksne, men at de også trenger å være alene. Ved å dele inn rommet i mindre deler, altså lage rom i rommet, legges det til rette for dette behovet om å være alene. Rom i rommet tilbyr også muligheter for å kommunisere på avstand og på andre måter (Barsotti, 1998, s. 12-20).

2.2 Det fysiske læringsmiljøet

Eli Thorbergsen(2007) har utdanning som førskolelærer og er formingslærer. Hun har drevet et utviklingsarbeid i norske barnehager om barnehagens rom. Hun opplever at personalet strever med å få det fysiske miljøet til å fungere godt. Hun skriver at norske barnehager har lite fokus på betydningen av det fysiske miljøet. Det har vært et lite vektlagt tema i utdanningen og i offentlige planer og lovverk. Diskusjoner om barnehagens rom handler ofte om smak og behag enn om faglig begrunnet pedagogisk tilrettelegging (Thorbergsen, 2007, s. 9).

Thorbergsen (2007) skildrer et besøk i en barnehage. Hun skriver at mesteparten av veggplassen er brukt av voksne som liker å klippe og pynte. Helhetsinntrykket av avdelingen er at den er mørk og dyster, lite estetisk tiltalende og med vegger som enten er rotete overfylt med produkter, eller tomme. Rommene gir mer signal om pass av barn enn pedagogisk virksomhet (Thorbergsen, 2007, s 15).

Alle typer rom snakker til oss og forteller noe om seg selv. Barn lærer i samspill med hverandre og i samspill med de materielle omgivelsene. Det fysiske læringsmiljøet inviterer til ulike typer handlinger og fører dermed til ulike typer erfaringer. Når vi lærer forskjellig i ulike rom, kan vi si at rommet gir ulike pedagogiske konsekvenser. Dermed er rommet også pedagogisk og et viktig faglig arbeidsområde for førskolelærerne. Det pedagogen gjør med rommet har betydning for pedagogikken (Thorbergsen, 2007, s. 25-26).

Det er slett ikke sikkert at personalet vil vedkjenne seg det synet på læring som rommet deres signaliserer. Førskolelæreren i barnehagen med langbord vil kanskje si at de ikke vektlegger bordaktiviteter, men at lek er mye viktigere. Kunnskap om hvilke signaler rommene gir, og hvilken aktivitet rommene stimulerer til, er derfor viktig for å få samsvar mellom pedagogiske målsettinger og rommets innredning (Thorbergesen, 2007, s. 26).

2.3 Visuelt krevende miljøer

Thorbjørn Laike (2002) har skrevet om hvilken betydning det fysiske miljøet har på barns atferd og velvære. I artikkelen forteller han om tre faktorer i rommet som får betydning for barns måte å være på. Han snakker om rommets kompleksitet, helhet og romlighet. Laike mener at vi bruker mye energi på å sile ut forstyrrende inntrykk og at vi dermed kan bli mer psykisk slitne i visuelt krevende miljøer. Laike viser med sin forskning at et miljø med alt for mange visuelle og auditive inntrykk virker urolig og stressende på barns atferd, mens et helhetlig og harmonisk innredet rom gir mer energi og fører til bedre ro og konsentrasjon.

2.4 Den pedagogiske samlingsstunden

Å finne en konkret definisjon på begrepet samlingsstund er ikke så lett. Trude Anette Brendeland (2010) skriver at begrepet i bunn og grunn betyr en stund der alle på avdelingen samles om noe felles. Videre skriver hun at samlingsstunden har tradisjonelt blitt brukt som et fast holdepunkt i dagen. Samlingsstunden kan dekke et behov for orden og for å samle seg. den er et sted der det gis informasjon, skapes forutsigbarhet og oversikt (Brendeland, 2010, s. 20).

Brendeland skriver i sin bok om magiske samlingsstunder at rammeplanen fra 1995 beskrev samlingsstunder slik: Barnehagens faste samlinger bidrar til å utvikle gruppefølelsen ved at alle i gruppen er til stede samtidig - barn og voksne - holder på med noe sammen. Det kan være sang, lek, høre en fortelling, lese høyt eller samtale om selve livet i gruppen (Brendeland, 2010, s. 19).

Samlingsstunden er ikke nevnt i nyere versjon av verken rammeplanen eller i barnehageloven. Den kan derfor sees på som noe man selv velger å utføre i barnehagen. Likevel har samlingsstunden blitt en viktig del av hverdagen i barnehagen. Barna kan finne

roen i samlingen og man får ofte en oversikt over hva dagen skal innebære. Dette kan være viktig for at dagene skal gå på best mulig vis. Det vil alltid være noen barn som trenger denne type forutsigbarhet i hverdagen, og det kan i tillegg være nyttig for de voksne.

2.5 Å se barnet som subjekt

Berit Bae (2007) har skrevet en artikkel om det å se barn som subjekt. Hun skriver at det i nyere forskning viser at små barn er sosiale vesener, som via kroppslige handlinger og nonverbale kommunikasjonssignaler søker og går inn i relasjon til andre. Bae (2007) skriver videre at det å anerkjenne et barn som subjekt betyr å møte den enkelte som et individ som kan forholde seg til seg selv, med rettigheter i forhold til egne tanker og følelser. Å møte barn som subjekt er vitalt for å legge grunnlag for medmenneskelighet og konstruktive relasjoner både i barnehage og andre steder (Bae, 2007).

Bae (2007) skriver videre om viktigheten av å se barn som subjekt. Når en voksen ikke forsøker å forstå barnet og å se barnet som et medmenneske, blir den voksnes eget perspektiv tatt for gitt og barnas intensjoner blir definert ut fra dette. Hvis man som voksen ikke ser barn som subjekt, men heller som objekt, frarøver man barna mange muligheter. Man ser da barna som mangelfulle og som noe vi voksne må lære opp. Man ser de ikke som kompetente individer fra fødselen av. Bae (2007) trekker også frem denne filosofien med å se barn som human beings eller human becomings. Human beings går på hva barnet er, mens human becomings dreier seg om hva barnet kan bli.

Kristin Danielsen Wolf (2014) skriver at å se og møte barn som subjekter innebærer å forholde seg til barn som medmennesker, og å møte barns lekende væremåter og uttrykksformer som meningsfulle, idet små barn i stor grad kommer til syne på lekende måter (2014, s. 84). I dag ser vi barn som aktive og utforskende, barn som påvirker sin egen utvikling allerede for fødselen av (Wolf, 2014, s.79). Voksnes holdninger til barn som medmennesker kan ligge til grunn for slike lekende samspill og relasjonsmønstre, og det pedagogiske miljøet kan da ofte beskrives ved en samspillende atmosfære (Danielsen, 2014, s. 84).

Wolf (2014) skriver videre at når barn blir møtt som subjekter forutsetter det et gjensidig subjekt-subjekt-forhold som er basert på likeverdighet og gjensidig anerkjennelse av hverandres subjektive opplevelsesverdener. Vi kan forstå barn ut fra perspektiver på hva og

hvem barn kan bli - "Human becomings", og samtidig forstå barn ut fra hva og hvem barnet er - "human beings"(Wolf, 2014, s. 86).

Begrepene human becoming og human beeing er begreper som brukes for å skildre barnesynet en har. Dersom man ser barnet som human becoming ser man barnet for hva det kan bli og alt det kan lære seg. Ser man barnet som human being, tar man barnet for det de er her og nå, hvem de er som personer og hva de kan. Man ser dem ikke som tomme tavler som må læres opp, men som fullverdige medlemmer av samfunnet fra fødsel av.

2.6 Den nyutdannede barnehagelæreren

Randi Moe, Grete Nordvik og Svein Ole Sataøen har skrevet en bok om det å være ny som barnehagelærer. De skriver at det er viktig for hele barnehagesektoren at de nyutdannede får erfare barnehagen som en arbeidsplass med både muligheter for profesjonelle utfordringer og faglig utvikling (Moe, Nordvik & Sataøen, 2013, s. 57). Nyutdannede barnehagelærere kan føle på usikkerhet når de begynner i ny jobb. Det er ikke alt man rekker å undervise om i løpet av studietiden og studenter kan derfor føle at de mangler noe kompetanse. Nyutdannede og erfarne barnehagelærere kan være ressurser for hverandre. De erfarne og de nye vil i kraft av sine ulike ståsteder utfylle hverandres kompetanse til det beste for barnehagen (Moe, Nordvik & Sataøen, 2013, s.61).

Moe, Nordvik og Sataøen (2013) fortsetter videre med at å skrive om utfordringer som nyutdannet barnehagelærer. De skriver om faglig usikkerhet og mangel på ledelseserfaring. Barnehagen har ulike mål som skal være i fokus. Samtidig skal barnehagelæreren lede samspillsprosessene slik at arbeidet mot målsettingene er gode og oppleves som meningsfulle for de involverte partene. Dette er en krevende oppgave for en nyutdannet (Moe, Nordvik & Sataøen, 2013, s.69). Som nyutdannet barnehagelærer blir du satt inn i mange nye oppgaver og får mye ansvar. Man kan fort føle seg usikker når man ikke har stått i en slik rolle før.

3. Metode:

Vitenskapelig metode er framgangsmåter eller teknikker for å gi svar på ulike typer forskningsspørsmål (Bergsland & Jæger, 2018, s. 66). Det finnes mange ulike typer metode som man kan bruke, men i hovedsak kategoriserer vi metodene i to forskjellige; kvalitative metoder og kvantitative metoder. Kvantitative metoder presenterer sine resultater i form av statistikk og diagrammer mens kvalitative metoder presenterer forskningsresultater i form av tekst (Bergsland & Jæger, 2018, s. 66-67). En kvantitativ metode er en metode som i mindre grad er fleksibel. Da stiller man samme spørsmål til alle, som for eksempel i en spørreundersøkelse. Spørsmålene kommer også ofte med svaralternativer som gir lite rom for refleksjon og dialog. I denne oppgaven blir det derfor brukt kvalitativt intervju og observasjon som metoder da man får større mulighet til å reflektere.

3.1 Kvalitativ metode

Kvalitative metoder er mer fleksible, det vil si at de tillater større grad av spontanitet og tilpassing i interaksjonen mellom forsker og deltaker. Kvalitative metoder har åpne spørsmål, og hvordan spørsmålet stilles, kan variere fra deltaker til deltaker. Med åpne spørsmål står deltakeren fritt til å besvare spørsmålet med egne ord (Christoffersen og Johannessen, 2012, s.17). Deltakeren har muligheten til å svare mer utfyllende og med mer detaljer enn ved kvantitative undersøkelser. Forskeren kan på sin side respondere umiddelbart på hva deltakerne sier og skreddersy neste spørsmål (Christoffersen og Johannessen, 2012, s.17).

For å kunne søke svar på problemstillingen på best mulig måte ble kvalitativ metode valgt. Dette er fordi metoden gir rom til at deltakeren kan formulere sine egne svar, noe som er nødvendig for å få svar på problemstillingen. Det er en problemstilling som krever en deltaker som kan reflektere over eget arbeid og som trenger frie tøyler for å svare best mulig.

3.2 Observasjon

For å forstå hva pedagogene svarer og mener om sin egen avdeling vil det være nødvendig at jeg først kan observere avdelingen. Fokuset mitt ligger på hovedrommet i en småbarnsavdeling, altså det oppholdsrommet som blir brukt mest. Ordet observasjon kommer fra latin og betyr iakttagelse eller undersøkelse. Å observere er å iakttå, legge merke til, undersøke eller holde utkikk med noe (Løkken & Søbstad, 2013, s. 40).

I pedagogisk sammenheng er det vanlig å definere observasjon som oppmerksom iakttagelse. Det handler altså om å være våken og få tak i hva som skjer rundt en. Observasjoner vil være nyttige til å se og forstå hvordan voksne fungerer seg imellom, eller hvordan for eksempel det fysiske miljøet gir muligheter eller skaper hindringer i forhold til den aktiviteten som er i gang (Løkken & Søbstad, 2013, s. 40-41).

I dette forskningsprosjektet vil det bli brukt observasjon av avdelingene som pedagogene jobber på. Det er viktig å se hvordan hovedrommet på avdelingen ser ut før intervjuet da dette er noe som skal diskuteres under intervjuet. Forsker skal ta tre bilder av veggene på hovedrommet og sammenligne med tre bilder fra Kina. Intervjuobjektet vil deretter bli spurt om sine synspunkter på løsningene de har i de få barnehagene vi besøkte i Kina. Det er på ingen måte en fasit på hvordan det er i alle barnehager i Kina og det er derfor viktig at informanten er klar over det. I tillegg vil observasjon bli brukt under et kurs holdt av en ressursperson. Her skal forsker bare sitte å observere og skrive notater mens kurset foregår.

3.3 Intervju

Et intervju er en mellommenneskelig situasjon, en samtale mellom to partnere om et tema av felles interesse (Bergsland & Jæger, 2018, s. 72). Kvalitative intervjuer er den mest brukte måten å samle inn kvalitative data på. Det er en fleksibel metode som kan brukes nesten overalt og gjør det mulig å få fyldige og detaljerte beskrivelser (Christoffersen og Johannessen, 2012, s. 77). I min bacheloroppgave ønsker jeg å benytte meg av kvalitativ intervju. Jeg har valgt intervju fordi jeg mener at det er den beste måten jeg kan få svar på problemstillingen på. Jeg vil forske på om pedagogene er bevisste i sin bruk av rommet i barnehagen.

Det har blitt intervjuet to forskjellige pedagoger som jobber på forskjellige avdelinger. Jeg ville intervjuer pedagoger på to forskjellige avdelinger for å høre deres tanker om rommet i barnehagen og for å se to forskjellige måter å jobbe på. Fokuset mitt ligger på småbarnsavdelinger og jeg vil derfor intervjuer to pedagoger som jobber på småbarnsavdelinger. Samtaler er viktig for at mennesker skal forstå hverandre, svare på hverandres spørsmål, kommentere hverandres utsagn eller handlinger, samt beskrive hvilke

intensjoner de har, hva de tenker, føler og mener (Christoffersen og Johannessen, 2012, s. 77).

I tillegg til intervju med to pedagoger har jeg observert et kurs holdt av en ressursperson. Denne personen har god erfaring med temaet og kan bidra med mange gode tanker til dette forskningsprosjektet. Personen har utdanning som førskolelærer og mye erfaring med barnehagemiljøet. På grunn av pandemien fikk jeg ikke observert hele kurset som skulle gå over to dager samt en oppfølgingssamtale etter endt kurs. Jeg fikk observert en dag og tar da utgangspunkt i denne observasjonen i analysedelen.

3.3.1 Intervjuguiden

Før intervjuet skulle gjennomføres var det viktig å være forberedt. Det ble derfor laget en intervjuguide til intervjuet. I denne guiden var det informasjon som kom til nytte i selve intervjuet. Det ble også laget en guide på hvordan forsker ønsket at intervjuet skulle gå frem. Guiden kan både være et utkast eller en skisse til intervjuet, men den kan også være veldig detaljert med nedskrevet spørsmål og retningslinjer. Intervjuguiden lages på forhånd med utgangspunkt i problemstillingen og de tema som skal belyses (Bergsland & Jæger, 2018, s. 71).

Det er viktig å tenke på hvordan spørsmålene blir formulert. Lange spørsmål spørsmål som har mange bisetninger blir vanskelige for informanten å svare på. Spørsmålene bør være åpne slik at informanten må reflektere over svarene sine. Ja- eller nei-spørsmål gir lite informasjon og bør derfor unngås. Før man starter på nøkkelspørsmålene kan det være lurt å prøve å få litt informasjon om hva informanten vet om temaet på forhånd. I denne intervjuguiden blir det spurt om informanten kan skrive ned noen stikkord som de assosierer med temaet vi skal snakke om. Dette er for å få samtalen i gang, og for at jeg som forsker skal få et lite innblikk i hva informanten tenker.

3.3.2 Dokumentering av intervjuet

Under intervjuet skal jeg ta notater av de svarene informanten gir. Dette blir gjort på en datamaskin for at det skal gå forttere å skrive ned. Informanten har på forhånd mottatt et informasjonsskriv der dette har blitt informert om. Dette er en måte som sikrer at informanten

forblir anonym, men det krever mye av meg som forsker. Jeg må være en god lytter og samtalepartner, samtidig som at jeg får skrevet ned informasjonen som blir gitt.

Det er mange ulike måter å dokumentere på. Å skrive notater er et alternativ når det ikke er mulig eller ønskelig å bruke lyd- eller bildeopptak. Med manuelle notater blir tiden rett etter intervjuet kritisk fordi forskeren sitter igjen med mange inntrykk. Ofte husker han også utsagn, beskrivelser eller andre ting som kom frem under intervjuet, og som det ikke ble tid til å skrive ned underveis. Dette bør noteres umiddelbart etter intervjuet (Christoffersen og Johannessen, 2012, s. 84-85).

Denne metoden å notere på ble valgt fordi jeg ikke ønsket et prosjekt som måtte meldes til NSD. Jeg tror at ved å skrive notater vil en følge bedre med på hva informanten forteller og man er kanskje mer til stede under selve intervjuet enn om man hadde brukt en lydopptaker.. Jeg får også større mulighet til å sikre at jeg og informanten er enige om hva som blir sakt og hva jeg noterer. Notatene vil bli gjennomgått sammen med informanten når intervjuet er avsluttet.

3.4 Ethiske hensyn

Det kan oppstå noen etiske dilemmaer underveis i intervjuet, som intervjuer må ta stilling til og reflektere over. Det er viktig at informanten ikke føler at han eller hun har utlevert seg eller barnehagen på en slik måte at det oppleves som ubehagelig. Intervjueren har i så måte et etisk og moralsk medansvar for at dette ikke skjer (Bergsland & Jæger, 2018, s. 72).

I min forskning vil det ikke være nødvendig med samtykkeskjema fordi jeg ikke trenger noen personopplysninger og fordi jeg ikke skal observere barna. Det vil være nødvendig med et informasjonsskriv der det kommer tydelig frem hva som skal skje om hva de har takket ja til. Det er viktig å presisere at de når som helst kan trekke seg uten at dette må grunngis til meg eller veileder. Da vil all informasjon gitt av dem slettes og det vil ikke bli brukt i bacheloroppgaven. Oppgaven kommer til å dreie seg i hovedsak om funn i observasjonene og svar fra pedagogene på et generelt perspektiv slik at de involverte ikke vil være gjenkjennbare.

3.5 Min forskningsprosess

I forskningsprosessen har jeg hatt to intervjuer med to forskjellige pedagoger. Begge pedagogene var relativt nyutdannet og hadde arbeidet som pedagogisk leder i under 5 år. Jeg brukte to dager på intervjuene. I begge intervjuene satt vi på avdelingen mens vi pratet. Det var ingen andre på avdelingen mens vi hadde intervjuet. I tillegg til disse to intervjuene hadde jeg også flere møter med en tredje førskolelærer som fokuserer mye på innredning av rom. Jeg ble med på et kurs hun skulle holde for en annen barnehagen, samt veiledningen som fulgte med dette. Vi møttes for en oppsummerende samtale noen dager etter.

Det var viktig for meg at intervjuene skulle være åpne og uformelle. det er fordi jeg tror man får bedre og mer reflekterte svar hvis man føler at man har en samtale med intervjupersonen, i stedet for at de føler seg veldig observert. Intervjuene ble til gode dialoger, som likevel holdt seg til de spørsmålene og de rammene jeg på forhånd hadde satt. Jeg fikk gode, reflekterte og lange svar på alle spørsmålene jeg stilte og jeg fylte inn med oppfølgingsspørsmål når det var nødvendig.

3.6 Min analyseprosess

Fenomenologisk tilnærming brukes når forskeren ønsker å forstå verden gjennom informantens øyne. Både intervju og observasjon brukes som datainnsamlingsmetode, og begreper, koding og kategorisering er en viktig del av analysearbeidet (Christoffersen & Johannessen, 2012, s. 107).

Intervjuene som ble gjennomført ble skrevet ned underveis mens informantene svarte. Her ble det skrevet ned grov notater som etterpå skulle bearbeides. Etter intervjuet ble notatene finskrevet og gjennomgått. Dette ble mitt første steg i analyseprosessen. De to intervjuene ble gjennomført først før kurset med ressurspersonen ble observert. Her utførte jeg samme type analyse. Det ble skrevet ned notater underveis i kurset og i dialog med henne, før de ble bearbeidet og finskrevet når kurset var ferdig. Når alt av datainnsamling var gjort gikk jeg gjennom notatene for å se om jeg så likheter eller ulikheter i svarene jeg hadde fått. Videre i analyseprosessen søkte jeg gjennom dokumentene for å finne underliggende temaer som informantene kunne vise seg å være opptatt av. Da ble det å lese mellom linjene og se nøye på hva de faktisk sier. Her brukte jeg ulike markeringspenner for å trekke paralleller mellom temaer jeg så gjentakelser av.

3.7 Metodekritikk

Når man velger en metode er det viktig å være klar over at alle metoder kan kritiseres og kan ha feilmarginer. Begrepene reliabilitet, validitet og generalisering brukes om evalueringen av det metodiske arbeidet (Bergsland & Jæger, 2018, s. 80). I dette forskningsprosjektet vil det bli brukt kvalitativt intervju. Det er en metode som heller ikke er feilfri. Det er avgjørende med hvem man intervjuer, hvor intervjuet foregår, hvordan spørsmålene er utformet osv. Et grunnleggende spørsmål i all forskning er hvor pålitelig data er. Reliabilitet knytter seg til nøyaktigheten av undersøkelsens data; hvilke data som kan brukes, den måten de samles inn på, og hvordan de bearbeides (Christoffersen & Johannessen, 2012, s. 23). Reliabilitet knyttes til spørsmål om troverdighet, om forskningen utføres på en tillitsvekkende måte, om hvor pålitelig datamaterialet er (Bergsland & Jæger, 2018, s. 80).

Validitet handler om hvor godt eller relevant dataene representerer fenomenet som skal undersøkes, og i hvilken grad resultatene er gyldige for det utvalgte og det fenomenet som er undersøkt (Bergsland & Jæger, 2018, s. 80). Begrepsvaliditet dreier seg om relasjonen mellom det generelle fenomenet som skal undersøkes, og de konkrete dataene.

Begrepsvaliditet er et typisk målingsfenomen: Det dreier seg om hvorvidt det er samsvar mellom det generelle fenomenet som skal undersøkes, og målingen/operasjonaliseringen (Christoffersen & Johannessen, 2012, s. 24). Generalisering vil i kvalitative studier handle om overførbarhet. Selv om tolkningene er basert på en enkelt undersøkelse, kan den også gjelde i andre sammenhenger. Målet for en kvalitativ studie er ikke å generalisere de resultatene man finner, men å gi rike beskrivelser av det man har studert (Bergsland & Jæger, 2018, s. 80-81).

I valget av kvalitativt intervju kan det stilles kritiske spørsmål til valgene som blir gjort. Hvorfor bruker du disse informantene? Har du nok informanter? Det er også viktig å huske på at dette er en liten forskningsstudie der vi ikke kan generalisere så lite data. I intervjuet får jeg vite litt, men langt ifra alt. Jeg intervjuet to personer og observerte på to forskjellige avdelinger. Dette gjør at materialet til oppgaven er lite og det spiller selvfølgelig en stor rolle når det kommer til analysen av materialet. Dette er viktig å huske på. Den informasjonen jeg mottar fra informantene er langt fra alt de kan, og det er mulig de utelater eller glemmer å nevne ulike ting. Man må være kritisk til egne valg og være bevisst på hvorfor man velger som man gjør. I dette forskningsprosjektet var det beste å bruke kvalitativt intervju for å best mulig få svar på problemstillingen. Hadde det blitt brukt for eksempel spørreundersøkelse

ville det kanskje ført til flere informanter og mer data, men det kunne også ført til dårligere svar og mindre fokus på det riktige temaet. Slike ting er viktige å tenke gjennom når en skal velge metode, både hvorfor en velger den metoden, men også hvorfor de andre metodene ikke fungerer.

4. Presentasjon av resultater

I dette kapittelet vil jeg presentere funnene jeg har fått etter å ha bearbeidet og analysert materialet mitt. Det vil ikke komme en diskusjonsdel der jeg henviser til teori. Det kommer i neste kapittel. I dette kapittelet vil jeg bruke funnene, altså det jeg har sett og hørt, til å utføre analysen. Deretter skal jeg se på to ulike kategorier, i lys av litteraturen jeg har nevnt tidligere, for å søke svar på problemstillingen. Uansett hvilket datamateriale man jobber med, dreier alltid analysen seg om å redusere datamengden, skape orden, struktur og mening. Når materialet struktureres, blir det lettere å få oversikt over det, og strukturen er i seg selv en begynnelse på analysen (Bergsland & Jæger, 2018, s. 81).

Jeg har hatt to intervjuer med to småbarnspedagoger. Jeg velger i denne oppgaven å kalle dem for P1 og P2. Det er to pedagoger som ble utdannet på noenlunde samme tid og som begge jobber i en Reggio Emilia-inspirert barnehage. I tillegg til to intervjuer har jeg også observert et kurs. Dette kurset ble holdt av en ressursperson som også har utdanning som førskolelærer. Denne personen jobber som kursleder, men har i mange år vært førskolelærer. I dette forskningsprosjektet velger jeg å kalle denne personen P3. Når jeg refererer til noe informantene sier blir det jeg refererer skrevet i kursiv. Det er for at det skal være lett å skille fra resten av teksten.

I analysen av råmaterialene har jeg kommet frem til to hovedpunkter som informantene har inkludert i sine svar. Resultatdelen og videre i resultatdiskusjonen er det disse to punktene jeg kommer til å fokusere på og ta en videre analyse av. Disse to punktene kaller jeg for:

1. Barnet som subjekt
2. Den usikre pedagogen

4.1 Barnet som subjekt

Gjennom de ulike spørsmålene som ble stilt under intervjuene kom det tydelig frem at pedagogenes barnesyn har en stor betydning for hvordan de ser på rommet som den tredje pedagog. På spørsmål om hvilke erfaringer informantene har med temaet rommet som tredje pedagog får jeg svært forskjellige svar. Dette er interessant da alle informantene nevner i stor eller liten grad noe som forteller om deres barnesyn. Jeg har valgt to måter disse svarene kan tolkes på. Den ene måten går på at innredning av rommet på avdelingen henger hånd i hånd

med barns medvirkning og dermed hvordan pedagogen ser barnet. Den andre måten er at informanten ikke har faglige, pedagogiske begrunnelser for innredningen av veggene på avdelingen og derfor refererer til barnas interesser.

P1 sier at *de jobber mye med at ting skal henge i barnehøyde og at det skal være tilgjengelig for barna*. Dette tolker jeg som at pedagogen er opptatt av at barna skal få utbytte av det som henger på veggene. Det skal være en læremulighet eller en lekemulighet for barna. P3 sier at *vi må henge ting i barnehøyde og at ting må gi mening fra barnehøyde*. Jeg tolker disse to utsagnene med at pedagogene er opptatt av at barna skal være delaktige i prosessen og at det er en naturlig del av deres hverdag. Jeg tolker ut i fra informantenes utsagn at rommene blir innredet sammen med barna, og ikke bare for barna. Når pedagogene ved gjentatte anledninger henviser til barnehøyde og barns interesser tolker jeg dette som at pedagogene ser på barna som subjekter og at deres innspill, interesser og meninger er sentrale for utformingen av avdelingen. Pedagogenes barnesyn er derfor veldig sentral når det gjelder innredningen av avdelingen.

Pedagogene ser barnet som subjekt, som er en viktig del av pedagogikken de fører på sin avdeling. Når avdelingen blir utformet med det fokus at barna er kompetente individer som allerede fra fødselen forstår mye vil en kunne se det på hvordan avdelingen er utformet. Læring er sentralt og når pedagogene uttrykker at de ønsker at materialer og det som henger på veggene skal være tilgjengelig for barna tolker jeg det som at pedagogene jobber for at barna skal nå sitt potensiale. Det virker som at barnesyntet er en sentral del av rommet som tredje pedagog og at det er barnesyntet som er bakgrunnen for mye av avdelingens innredning.

Den andre måten å tolke disse svarene på er at informanten ikke har faglige begrunnelser for valgene sine. P2 forteller at *de alltid prøver å følge barna interesser når de skal innrede avdelingen*. Dette tolker jeg som at pedagogen ikke har en pedagogisk begrunnelse for hvorfor veggene ser ut som de gjør. Jeg tolker det som at informanten ikke kan gi et faglig begrunnet svar på spørsmålet og derfor lener seg på at de bruker barnets interesser. Å følge og lytte til barnas interesser er viktig i barnehagehverdagen. Det trengs likevel en faglig utdypt begrunnelse på valgene pedagogene tar. Barnas interesser er ikke alltid realistiske og det er derfor jeg mener at man må begrunne det. Jeg tolker det som at informanten mangler kunnskap på temaet og støtter seg på et tema de fleste er opptatt av, nemlig barns medvirkning. P1 sier at *det er viktig å holde avdelingen spennende for barna*. Dette er en

veldig åpen påstand der de lener seg på at det skal være spennende for barna. Slik jeg tolker svaret er det den voksne som i dette tilfellet avgjør hva som er spennende. Jeg tolker dette svaret som at informantene gjerne ikke har nok kunnskaper om temaet og derfor kommer med slike svar. Jeg opplevde at P1 og P2 gav meg svar som ikke stemte med det jeg faktisk spurte om. Det kan virke som at de svarte noe annet for å ha et svar å komme med. Det kan tolkes som at de mangler kunnskaper om dette temaet og derfor blir usikre.

4.2 Den usikre pedagogen

På spørsmål om informantene hadde noen kriterier for hva som kom på veggene i avdelingen ble det flere ganger nevnt samlingsstunden. Disse svarene kan tolkes på to ulike måter. En måte er at informantene er usikre på temaet de blir intervjuet om og derfor trekker inn noe de kjenner godt, nemlig samlingsstunden. En annen tolkning er at informantene mener at samlingsstunden er en så viktig del av barnehagehverdagen at rommet og veggene må innredes til det beste for samlingsstunden.

P1 og P2 har mange av de samme poengene i sine svar på spørsmålet. *P1 forteller at de har malt et tre på veggen der samlingsstunden skal være og at dette da blir til et naturlig samlingspunkt. I tillegg forteller P1 at de har hengt opp sangene de bruker i samlingene på samme sted.* Når P1 gir meg som forsker disse svarene tolker jeg det som at informantene ikke har noen spesifikke krav til hva som kommer opp på veggene og at informantene derfor vender seg til det som er kjent og trygt - samlingsstunden. P2 forteller at de også henger opp sangene som avdelingen bruker i samlingsstundene. De har festet bilder av barnas ansikter og deres bokstaver på gulvet der hvor samlingen skal være. Svarene fra P2 tolker jeg på samme måte som med svarene til P1. Informantene vender seg til samlingsstunden når de får et spørsmål de ikke helt vet svaret på. Svarene informantene gir på spørsmålet har jeg tolket som at informantene vil fremstille at de har tenkt over hva de henger opp på veggene og hvorfor avdelingen er utformet slik den er, selv om det kanskje ikke er tilfellet.

Å lene seg på noe som er kjent og trygt er ikke uvanlig når man blir spurt om temaer man ikke kjenner så godt til. Jeg tolker informantenes svar som et slags holdepunkt for dem. En samlingsstund er noe de aller fleste barnehager har og som de fleste involvert i barnehagelivet har kjennskap til. Når informantene bruker samlingsstund til å beskrive deres kriterier til at noe kommer opp på veggene tolker jeg dette som at samlingsstunden former veggene, og ikke motsatt. Samlingsstunden former avdelingen og veggene blir permanent formet etter

samlingsstundens behov. Når P1 forteller om treet de har malt der det pleier å være samlingsstund tolker jeg dette som at veggene skal være til hjelp for samlingen og ikke ha sin egen pedagogiske funksjon. P2's svarte *at de ikke har noe spesifikt på veggene, men at de bruker gulvet*, tolker jeg som at informanten ikke har et bevisst forhold til hvordan veggene kan brukes.

P2 begynte intervjuet med å si *at dette temaet var ikke hennes sterkeste side og at det ikke var sikkert hun kunne svare så godt for seg*. Når informanten begynner svaret på denne måten tolker jeg dette som en måte å beskytte seg selv på. Informanten ønsker å sette en standard fra starten av om at hvis hun svare noe feil eller ikke kan svare så har hun allerede sagt at hun ikke er flink på dette temaet. Jeg tolker det som en svært usikker informant som ikke stoler på sine egne kunnskaper. Informanten svarer på første spørsmål at temaet ikke er hennes sterkeste side, og trekker senere inn samlingsstunden. Jeg tolker dette som at informanten gjerne vil ha gode svar til spørsmålene, men kanskje ikke har nok faglig kompetanse til å komme med det.

En annen måte å tolke disse svarene på er at informantene mener at samlingsstunden er såpass viktig at rommet og veggene må innredes etter det beste for samlingsstunden. P2 forteller at de har et fast hjørne, med bilder og bokstaven til barna festet i gulvet slik at barna vet hvor de skal sitte. Dette er en relativt permanent løsning som forteller at samlingsstunden er veldig viktig. Jeg tolker svaret som at informanten har et så stort forhold til samlingsstunder som gjør at avdelingen må innredes deretter. Hva som er grunnen til at samlingsstunden er så viktig, kan jeg ikke konkludere med ut i fra de svarene jeg har fått. Jeg tolker likevel dette som en såpass viktig del av hverdagen at man gir samlingsstunden en fast plass. Samlingsstunden er en sentral del av barnehagehverdagen til de fleste som jobber eller går i barnehage. Svarene jeg har fått fra informantene mine tolker jeg som at informantene syns samlingsstunden er viktig. Når jeg stille de spørsmål om avdelingene deres trekker de inn samlingsstunden som noe viktig. jeg tolker dette som at informantene har et godt forhold til samlingsstunden og at den er noe de verdsetter. Mine spørsmål handler om hvordan pedagogene bruker veggene i sitt arbeid, og jeg tolker deres svar som at samlingsstundens verdi er viktig i utformingen av avdelingen. Veggene blir utformet på bakgrunn av det beste for samlingsstunden.

5. Diskusjon

5.1 Barnet som subjekt

I analysen fant jeg to ulike måter å tolke svarene til informantene. I denne delen vil jeg sette opp tolkningene mine med teori og se om teorien og informantene stemmer overens. Den første måten jeg tolket mine svar på var at innredningen av rommet på avdelingen går hånd i hånd med barns medvirkning, og dermed hvordan pedagogen ser barnet.

For å kunne gi barna en best mulig hverdag og sørge for at rommet de oppholder seg i kan begynnes pedagogisk er det viktig at pedagogene har god kunnskap om dette temaet. Det som også er viktig, for at barna skal ha det bra, er hvordan pedagogene ser barnet, altså hvilket barnesyn pedagogen har. Det kommer frem i analysen at pedagogene er svært opptatt av å bygge avdelingen på barnas interesser og at barna skal få være med på prosessen. Flere av informantene forklarer at dette er svært viktig for dem. I følge rammeplanen (2017) skal barnehagen ivareta barns rett til medvirkning ved å legge til rette for og oppmuntre til at barna kan få gitt uttrykk for sitt syn på barnehagens daglige virksomhet. Barna skal jevnlig få mulighet til aktiv deltakelse i planleggingen og vurderingen av barnehagens virksomhet. Alle barn skal erfare å få innflytelse på det som skjer i barnehagen (Kunnskapsdepartementet, 2017, s.27). Ved hjelp av rammeplanen ser vi at barna faktisk har en lovbestemt rett på å medvirke på hva som skjer på avdelingen. De skal behandles som likeverdige mennesker som skal få ytre sine meninger og tanker.

Bae (2007) skriver at det å anerkjenne et barn som subjekt betyr å møte den enkelte som et individ som kan forholde seg til seg selv, med rettigheter i forhold til egne tanker og følelser. Å møte barn som subjekt er vitalt for å legge grunnlag for medmenneskelighet og konstruktive relasjoner både i barnehage og andre steder (Bae, 2007). I analysen så jeg at pedagogene ville fremme barna og gi dem den plassen de fortjener i hverdagen. Det kom også frem i analysen at det er sammenheng mellom teorien og de svarene pedagogene har gitt meg. Barnesyn, barns medvirkning og rommet som den tredje pedagog henger sterkt sammen. Det kommer tydelig frem på avdelingene hvilken pedagogikk avdelingen fører. Det kan man se på blant annet innredningen av rommet. Gjennom analysen kan man se at pedagogene jeg har intervjuet ser på barna som subjekter. Wolf (2014) skriver at å se og møte barn som subjekter innebærer å forholde seg til barn som medmennesker, og å møte barns

lekende væremåter og uttrykksformer som meningsfulle, idet små barn i stor grad kommer til syne på lekende måter (2014, s. 84).

I dag ser vi barn som aktive og utforskende, barn som påvirker sin egen utvikling allerede fra fødselen av (Wolf, 2014, s. 79). Voksnes holdninger til barn som medmennesker kan ligge til grunn for slike lekende samspill og relasjonsmønstre, og det pedagogiske miljøet kan da ofte beskrives ved en samspillende atmosfære (Wolf, 2014, s. 84). Den voksnes holdninger er viktig for å få til det pedagogiske miljøet på en god måte. Vi må tenke på hvordan vi ønsker at barna skal ha det i barnehagen og vi må tenke på barnas rett til å medvirke i sin egen hverdag. Alle typer rom snakker til oss og forteller noe om seg selv. Barn lærer i samspill med hverandre og i samspill med de materielle omgivelsene. Det fysiske læringsmiljøet inviterer til ulike typer handlinger og fører dermed til ulike typer erfaringer. Når vi lærer forskjellig i ulike rom, kan vi si at rommet gir ulike pedagogiske konsekvenser. Dermed er rommet også pedagogisk og et viktig faglig arbeidsområde for førskolelærerne. Det pedagogen gjør med rommet har betydning for pedagogikken (Thorbergsen, 2007, s. 25-26).

Ved å gjennomgå analysen og se på teorien ser jeg at pedagogenes svar har vist at å inkludere barna i arbeidet, og la dem medvirke i sin egen barnehagehverdag er sentralt i innredning av rommet. Det viser at pedagogene har god faglig kompetanse når det kommer til barnesyn og barns medvirkning. Det viser også til at den andre måten å tolke pedagogenes svar på, at de ikke har faglige, pedagogiske begrunnelser for innredningen av veggene på avdelingen og derfor refererer til barnas interesser, ikke stemmer. I lys av analysen og teorien fant jeg lite om denne måten å tolke svarene på. Teorien sier lite om pedagogenes faglige kompetanse når det kommer til innredningen av rommet, men støtter opp om at måten vi ser barnet på har en stor rolle i dette. Pedagogene refererer til barns medvirkning fordi det er et tema som sitter i ryggmargen på dem og det virker som at pedagogene er faglig sterke på dette temaet. De er kanskje ikke så faglig sterke på selve innredningen av rommet. Dette er fortsatt noe som pedagogene trenger mer kunnskap om for å kunne utføre det best mulig.

5.2 Den usikre pedagogen

Når man som pedagog skal innrede avdelingen er det mange ting man må tenke på. Det er viktig at man har en pedagogisk begrunnelse for valgene en gjør og å tenke på at pedagogikken man selv har gjenspeiles i avdelingen. Avdelingen må fungere bra for barna og bidra til at de får et best mulig utbytte av det. Pedagogene har gjennom intervjuet gitt uttrykk for sin kunnskap i dette temaet og flere av dem har uttrykt at de savner mer kunnskap om dette. I denne analysen fant jeg også to ulike måter å tolke svarene på. En av måtene er at informantene er usikre på temaet de blir intervjuet om og derfor trekker inn noe de kjenner godt, nemlig samlingsstunden.

Som tidligere nevnt skriver Thorbergsen (2007) at hun opplever at personalet strever med å få det fysiske miljøet til å fungere godt. Hun opplever også at norske barnehager har lite fokus på betydningen av det fysiske miljøet. Det har vært et lite vektlagt tema i utdanningen og i offentlige planer og lovverk. Diskusjoner om barnehagens rom handler ofte om smak og behag en om faglig begrunnet pedagogisk tilrettelegging (Thorbergsen, 2007, s 9). Det Thorbergsen skriver gjenspeiler seg i svarene jeg fikk av pedagogene. De viser til usikkerhet rundt temaet både praktisk og teoretisk. I analysen så jeg at pedagogene ønsket mer kunnskap om temaet og at de følte det var et tema som er manglene i utdanningen.

I analysen så jeg at pedagogene følte seg usikre på temaet og at de ikke hadde faglige reflekterte svar å komme med. Pedagogene refererte mye til samlingsstunder, noe som kom tydelig frem at er kjært for dem. Pedagogene virker utrygge og usikre på temaet rommet som tredje pedagog. Samlingsstunden har vist seg å være viktig for pedagogene når de skal innrede rommet. I analysen så jeg at samlingsstunden opplevdes som et viktig punkt i hverdagen og at man byggde rommet ut fra samlingsstundens beste. Brendeland (2010) skriver at begrepet i bunn og grunn betyr en stund der alle på avdelingen samles om noe felles. Videre skriver hun at samlingsstunden har tradisjonelt blitt brukt som et fast holdepunkt i dagen. Samlingsstunden kan dekke et behov for orden og for å samle seg. Den er et sted der det gis informasjon, skapes forutsigbarhet og oversikt (Brendeland, 2010, s. 20). I følge Brendeland er samlingsstunden noe man bruker som et fast holdepunkt i hverdagen. I analysen ser jeg at pedagogene også bruker samlingsstunden mye og holder fast ved den når de får spørsmål om rommet. Samlingsstunden er viktig å beholde for pedagogene.

Barsotti (1998) mener at barn har behov for organiserte situasjoner sammen med voksne, men at de også trenger å være alene. Samlingsstunden er en organisert situasjon sammen med de voksne. Det er gjennomgående i litteraturen at samlingsstunden er en viktig del av barnehagehverdagen, men ikke noe som er pålagt av rammeplanen eller barnehageloven. Det at pedagogene tar opp samlingsstunden når de snakker om utformingen av deres vegger, viser til at samlingsstunden blir prioritert og at veggene blir utformet deretter.

I analysen var det to forskjellige måter å tolke svarene informantene gav. Den andre metoden å tolke svarene på var at samlingsstunden er så viktig at den krever at rommet blir innredet for dens beste. Når jeg ser på litteraturen om samlingsstunden ser jeg at både Brendeland (2010) og Barsotti (1998) mener at barn har et behov for organiserte situasjoner sammen med voksne, og at den dekker et behov for orden. Pedagogenes svar i intervjuet understreker det som står i litteraturen om at samlingsstunden er viktig. Likevel støtter ikke litteraturen tolkningen om at pedagogene trekker inn samlingsstunden når vi prater om innredningen av veggene på en småbarnsavdeling.

Jeg så også i analysen at den ene informanten, P2, uttrykte i intervjuet at temaet ikke var hennes sterkeste side. Dette utsagnet støtter opp tolkningen om at pedagogene er falig usikre. Pedagogene hadde ikke tenkt over hvilke signaler deres avdeling sender og det kunne virke som at de ikke får sin pedagogikk frem på den måten de kanskje ønsker. Thorbergson (2007) skriver at kunnskap om hvilke signaler rommene gir, og hvilken aktivitet rommene stimulerer til, er derfor viktig for å få samsvar mellom pedagogiske målsettinger og rommets innredning (Thorbergson, 2007, s. 26). Det er viktig at pedagogen har gode kunnskaper om hva rommet forteller for å få frem sin pedagogikk. Som Thorbergson (2007) skriver er det sentralt at pedagogene har kunnskaper om dette temaet for å få det fysiske miljøet til å fungere godt.

Dersom pedagogene ikke har gode kunnskaper om hvordan de kan innrede rommet i barnehagen, og hvordan veggene er viktige kan rommet fort oppleves som rotete og forstyrrende. Laike (2002) mener at vi bruker mye energi på å sile ut forstyrrende inntrykk og at vi dermed kan bli mer psykisk slitne i visuelt krevende miljøer. Laike viser med sin forskning at et miljø med alt for mange visuelle og auditive inntrykk virker urolig og stressende på barns atferd, mens et helhetlig og harmonisk innredet rom gir mer energi og fører til bedre ro og konsentrasjon (Laike, 2002). Det er derfor viktig å ha gode kunnskaper om hvordan man skaper et rom som er helhetlig og som fører til det beste for barna.

Moe, Nordvik og Sataøen (2013) har i sin litteratur nevnt viktigheten av at nyutdannede og erfarne barnehagelærere kan være ressurser for hverandre. De erfarne og de nye vil i kraft av sine ulike ståsteder utfylle hverandres kompetanse til det beste for barnehagen (Moe, Nordvik & Sataøen, 2013, s.61). I analysen så jeg at pedagogoene virket usikre på fagstoffet. Begge pedagogene er, som tidligere nevnt, relativt nyutdannet. Det kan ha en rolle i hvordan de utformer pedagogikken sin. Det kan spille en rolle at det er for mye nytt som nyansatt i en lederstilling til at pedagogene har klart å fokusere eller tenke over hvordan de bruker avdelingens vegger.

Litteraturen stemmer ikke nødvendigvis overens med at samlingsstunden og innredningen av veggene henger sammen slik som pedagogene mener, men analysen og litteraturen ender fortsatt på at pedagogene er faglig usikre. Pedagogene har god faglig kunnskap om samlingsstunder, noe som kommer godt til nytte i barnehagehverdagen. Det kan likevæll tyde som at disse pedagogene mangler kunnskap om rommet som tredje pedagog. Det er lite fokus på dette temaet gjennom barnehagelærerutdanningen, slik som Thorbergensen(2007) sier og mye av kunnskapen må man tilegne seg selv. Thorbergensens litteratur er fra 2007, som begynner å bli noen år siden nå. Jeg ser likevæll at det synes å være mangel på dette temaet i utdanningen og mener derfor at vi må fremme temaet mer i utdanningen. Det er stadig ressurskuttinger i utdanningen som antageligvis er deler av grunnen til at temaet kanskje ikke frontes så mye. Det er tydelig at pedagogene ikke har nok faglig tyngde til å utforme avdelingen på en måte som gjør hverdagen optimal for barna. De har fokus på barns medvirkning og fokus på samlingsstunder men trenger mer kunnskaper for å kunne gjøre det fysiske miljøet på avdelingen best mulig.

6. Avslutning

Hensikten med denne oppgaven var å finne ut om pedagogene var bevisste i utformingen av deres avdelinger, da med spesielt fokus på småbarnsavdelingens vegger. Resultatene av analysen viser til mangelfull kunnskap hos pedagogene om temaet. Rommets utforming, vegger, materialer, møbler osv spiller en stor rolle for hvordan rommet oppleves, hvordan man bruker rommet og hva man lærer i det rommet. Et større fokus på dette temaet i utdanningen og i arbeidslivet er nødvendig. Gjennom bedre faglig kompetanse vil personalet i barnehagen lettere kunne gjøre barnehagehverdagen for barna enda bedre. Når pedagogene opplever at de har for lite kunnskap om temaet må de vite hvor de kan henvende seg for å øke sin faglige kompetanse. Dette burde være en kompetanse man tilegner seg i løpet av utdanningen, men også en kompetanse arbeidsgiver kan hjelpe med.

I rammeplanen (2017) står det at barnehagens fysiske miljø skal være trygt og utfordrende og gi barna allsidige bevegelseserfaringer. Personalet skal utforme det fysiske miljøet slik at alle barn får muligheter til å delta aktivt i lek og andre aktiviteter, og slik at leker og materiell er tilgjengelig for barna. Personalet skal fremme et inkluderende miljø der alle barna kan delta i lek og erfare glede i lek. Organisere rom, tid og lekemateriale for å inspirere til ulike typer lek. Rammeplanen er barnehagens retningslinjer som forteller hvordan barnehagen skal fungere og hvem som har ansvar for hva. I rammeplanen presiseres viktigheten av at det fysiske miljøet fungerer godt.

Når pedagogene og de andre ansatte i barnehagen opplever at de ikke har nok kunnskap om temaet kan det fysiske miljøet fungere dårlig og hemme barna. En kan ikke forvente at barnehageansatte skal ha mye kunnskaper om et tema som blir alt for lite belyst i utdanningen. For å få til en endring til det bedre må vi starte i utdanningen. Det er her pedagogene skal få kunnskapen sin og deretter dele den videre med sine ansatte. Jeg konkluderer derfor med at rommet i barnehagen er en større tilfeldighet enn et pedagogisk verktøy. Pedagogene bruker i følge mitt materiale ikke veggene i hovedrommet på småbarnsavdelingen i sitt pedagogiske arbeid, i hverfall ikke bevisst. Det blir desto viktigere at dette temaet får en større plass i barnehagen.

7. Litteraturliste

Bae, B. (2007, 10 januar) *Å se barn som subjekt - noen konsekvenser for pedagogisk arbeid i barnehage*. Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/no/tema/familie-og-barn/barnehager/artikler/a-se-barn-som-subjekt---noen-konsekvenser/id440489/>

Barsotti, A. (1998). *Skapende kommunikasjon i Reggio Emilia*. Hentet 20 mars fra: https://www.nb.no/items/URN:NBN:no-nb_digibok_2009011900066?page=7

Bergsland, M. D. & Jæger, H. (2018) *Bacheloroppgaven i barnehagelærerutdanningen*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.

Bernsen, A. S., Eilifsen, M. & Langøy, A. (2014) *Blikk for hverdagsrommet i barnehagen*. I: Eilifsen, M. (red.). *På kryss og tvers. Muligheter ved flerfaglig arbeid i barnehagen*. Oslo: Universitetsforlaget

Brendeland, T. A. (2010) *Magiske samlingsstunder*. Oslo: Pedagogisk forum.

Christoffersen, L & Johannessen, A. (2012) *Forskningsmetoder for lærerutdanningen*. Abstrakt forlag.

Fangen, K. (2004). *Deltagende observasjon*. Bergen: Fagbokforlaget.

Hansson, H. (2016). *En barnehage til begjær. Å gi form til barnehagens innhold*. Bergen. Fagbokforlaget.

Jonstøij, T. & Tolgraven, Å. (2003) *Hunder måter å tenke på: om Reggio Emilias pedagogiske filosofi*. Forlag Damm.

Krogstad, G., Hansen, K., Høyland, K., & Moser, T. (Red.) (2013). *Rom for barnehage* (2. utg.) Bergen: Fagbokforlaget Vigmostad & Bjørke AS.

Kunnskapsdepartementet (2017). *Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver*. Oslo: Kunnskapsdepartementet.

Laike, T. (2002). *Det fysiske bakgrunnsmiljøet påvirker barna*. Barnehagefolk nr.2.

Løkken, G. (1996). *Når små barn møtes*. Oslo: Cappelen Akademisk Forlag as.

Moe, R., Nordvik, G. & Sataøen, S. O. (2013) *Ny som barnehagelærer. Om veiledning som støtte i utvikling av profesjonell identitet*. Oslo: Sebu forlag.

Nordtømme, S. (2013). Muligheter i mellomrom!. I A. Krogstad, G. K. Hansen, K. Høyland, & T. Moser. (Red.). *Rom for barnehage* (2. utg., s. 214). Bergen: Fagbokforlaget Vigmostad & Bjørke AS.

Schei, T. S. & Duus, A. L. (2016). *Rom, rammer og form*. I: Schei, T. B & Duus, A. L.: *Modig som Mitwa*. Bergen: Fagbokforlaget.

Thorbergsen, E. (2007). *Barnehagens rom*. Oslo: Pedagogisk forum.

Wolf, K. D. (2014) *Små barns lek og samspill i barnehagen*. Oslo: Universitetsforlaget AS.

Vedlegg 1 – informasjonsskriv

Informasjonsskriv til forskningsprosjektet "Rommet i barnehagen – en tilfeldighet eller et pedagogisk verktøy?"

Hei!

Vi har vært i kontakt og snakket om din deltagelse i mitt bachelorprosjekt *rommet i barnehagen – en tilfeldighet eller et pedagogisk verktøy?* Jeg er veldig glad for at du vil bidra, fordi dine tanker rundt mitt tema er av stor interesse for meg. Målet med prosjektet er å sette lys på hvordan rommet blir brukt i det pedagogiske arbeidet i barnehagen. Min problemstilling er 'Hvordan blir veggene i hovedrommet på en småbarnsavdeling brukt i det pedagogiske arbeidet?' Jeg ønsker å se avdelingen og gjerne ta noen bilder av veggene der før intervjuet. Intervjuet kommer ikke til å bli tatt opp på lydteker eller filmet. Jeg skal skrive notater på datamaskinen mens du svarer på spørsmålene. Intervjuet vil ha en varighet mellom 30 til 60 minutter. All deltagelse vil selvsagt være anonym.

Den empiriske undersøkelsen dreier seg om ett eller flere dybdeintervju med et utvalg av pedagoger. Jeg kommer til å analysere og tolke observasjonene jeg gjør meg i løpet av intervjuet og observasjonene i barnehagen. Alle som deltar i studien vil bli anonymisert. Det vil ikke bli brukt observasjoner som kan kobles direkte tilbake til barnehagen, barnet eller den voksne. Mitt forskningsmaterieil vil bli makulert når oppgaven er levert i juni 2020. Dersom jeg skulle bli forhindret i å levere ber jeg likevel om at observasjonene kan oppbevares i ytterlige 6 mnd. Det er helt frivillig å delta i studien, og du kan når som helst trekke en eventuell deltagelse uten å måtte grunngi dette.

Min veileder i prosjektet heter ---- ved Høgskulen på Vestlandet avdeling Bergen. Hun kan kontaktes på epost:-----.

Jeg ser frem mot et godt samarbeid! Eventuelle spørsmål kan rettes direkte til meg. Mitt telefonnummer er: -----, og epost er: -----.

Med vennlig hilsen

Vedlegg 2 – intervjuguide

Jeg heter --- og er student på barnehagelærerutdanningen. Jeg er -- år gammel og kommer fra ---. Mitt forskningsprosjekt handler om rommet som tredje pedagog. Interessen for temaet kom først da vi var på studietur i Kina. Her så jeg hvor mye arbeid de voksne la inn i dekorasjonene rundt i barnehagen. Hovedrommet deres var kanskje det rommet som de brukte mest tid på å dekorere. I Kina er det veldig viktig med hvordan ting blir fremstilt slik at barnehagens fremstilling skulle være så bra som mulig. Det var som sagt her jeg fikk inspirasjonen til min bacheloroppgave. Jeg ble veldig nysgjerrig på om pedagoger i Norge er like opptatt av dette som det kineserne var. Jeg kommer til å stille ulike spørsmål om dette temaet for å prøve å få et innblikk i hvordan det er i norske barnehager.

Alt av informasjon jeg mottar vil bli anonymisert og det er kun jeg og min veileder som har tilgang på dette. Jeg kommer til å skrive ned svarene jeg får av deg underveis og det vil derfor ikke bli brukt opptaker. Du kan når som helst avslutte intervjuet uten å måtte grunngi dette. Jeg ser for meg at intervjuet har en varighet på 30-60 minutter, litt avhengig av svarene jeg får.

Jeg tenkte vi kunne starte med litt enkle, bli kjent spørsmål:

1. Hvor lenge har du jobbet her?

Overgangsspørsmål:

2. Hvilket erfaringer har du med temaet rommet som tredje pedagog?

Nøkkelspørsmål:

3. Hvilke kriterier er det for at noe kommer opp på veggene i avdelingen din?
4. Hvordan bruker du veggene i avdelingen i det pedagogiske arbeidet?
5. Hvilke rutiner har dere når det kommer til endringer i det som henger på veggene?

Vise bilder fra Kinesiske barnehager. Sammenligne med bildene jeg tar på deres avdeling.

6. I de kinesiske barnehagene jeg besøkte var det stort sett de voksne som sto for dekorasjoner. Hva tenker du om dette?

Oppsummering:

7. Har du noe du ønsker å tilføye?
8. Har jeg forstått deg riktig?

Avslutning:

Tusen takk for at du ville delta i dette forskningsprosjektet. Dersom du har noen spørsmål eller noe du vil si kan du kontakte meg direkte. Tlf: -----.